

Universitätsbibliothek Paderborn

**Martini Bonacinæ Vtrivsque Signatvræ Referendarii
Compendium Omnim Operum de Theologia Morali,
omnibusque conscientiæ nodis**

Bonacina, Martino

Coloniæ Agrippinæ

Pœnitentia, Pœnitens.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41152

De pœna legis, Azor. lib. 6. c. 7. Carb. lib. 8. de leg.

De pœna conventionali, Mol. d. 317. Garz. cap. 12. Lope.

I q. 31. de contractū.

Sot. l. 1. quæst art. 6. conclusion. c. cum secundum. deku.

Castro de just haret pun. lib. 2. cap. 6. & d. leg. pœn 1. post Fel. c. 1. de const. probat, bona ante sententiam fiscalis denda, quando quis in hæresin lapsus est, ob quam ipso bona confiscantur: contrarium assert Salon. 2. 2. q. 61. Mol. d. 95. Azor. lib. 5. c. 7. q. 3. Covar. 4. descr. p. 2. c. 6. § 1. commun vid. Navar. c. 23. n. 118.

Aut etiam) Couar. l. c. 10. vers. 10.

Aut etiam solvendam) Cou. l. c. putat, solvendam, filiat. In foro conscientiæ, Mol. l. c. addit, nisi lex verba addit. significantia pœnam ante sententiam solvendam, ext amissio. Nisi pœna.) Navar. c. 23. n. 67. Sot. l. c. concl. 2. Cajet. 12. 62. art. 3. Couar. l. c. n. 16. vers. nono. Mol. d. 96. vers. ut. Sit incapax.) Sot. l. 4. q. 5 art. 1. col. 7. Testatore) Castro delig. lib. 8. d. 9.

Pœnae promissio in matrimonii & sponsalibus non obligat, vid. de spons. matr. c. 29.

Pœna non extendenda ultra casus jure expressos, est dem ratio videatur.

Pœna non incurrit, qui justè non potuit facere impeditus.

A pœna legis humanæ excusat consuetudo rationabilis, temque justa credulitas, Syl. verb. consuetud. n. 12.

Vid. Nav. conf. 23. n. 62. Fum. verf. consuetudo num 3. sicut enim Lex consuetudine abrogatur, sic etiam pœna legis consuetudine tolli potest, non sublata lege. vid. Azor. l. c. q. 10. x. Innocent. Abb. Ioan. Andr. Syl. consuetudo. n. 7. & 11.

Pœna juris contra facientem, intelligitur, si opus perficitur, vid. Pan. c. 1. de eo, qui mittit. in poss. n. 13.

Pœna successiva imposta sine termino, finiri solet decennio; quod si usque ad beneplacitum imponentis, finiri ejus morte.

Pœnitentia, Pœnitens.

Vide v. Confessio, Contritio, Sacramentum, Satuatio, Punitionem.

1. Sacramentum pœnitentiae, est sacramentum consistens in actibus pœnitentis & absolvientis, institutum à Deo per primum judicium emendari ad remissionem peccatorum. Est necessarium, tum necessitate mediæ in re, vel in voto illis qui peccarunt mortaliter post Baptismum; tum necessitate accepti, & sine eo salus obtineri nequit à lapsis post Baptismum. Dicuntur vero remitti peccata per sacramentum pœnitentiae in voto, quando remittuntur per contritionem, tunc utque pœnitens adhuc confiteri peccata suo tempore, à quibus per contritionem fuit justificatus. tom 1. de Pœnitentiâ Sacramento, disput. 5. quæst. 2. punct. 2. num 1. & punct. 3. nro. 123 & 6.

2. Institutum fuit pœnitentiae sacramentum Joan. 20, quando post resurrectionem suam insufflavit in discipulos, dicens: Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, Ibid. punct. 4. n. 2.

3. Materia remota sacramenti pœnitentiae sunt peccata etiam venialia, quæ sunt quoque materia remota saltem sufficiens hujus sacramenti. Dixi, sufficiens, quia pœnitens non tenetur in confessione manifestare peccata venialia; & si aliqua confiteatur, potest alia reticere si voluerit, cum ea non sint materia necessaria, sed sufficiens tantum. Nec refert quod Ecclesia possit venialium confessionem praecipere ad majorem utilitatem fidelium Ibid. q. 3 punct. 1. nn 3. 5. & seq.

4. Peccatum dubium non est materia sufficiens sacramenti pœnitentiae, quando pœnitens dubius est de facto; securum dicendum de peccatis semel dimissis, quæ possunt esse materia non confessionis. Hinc est quod pœnitens possit aliqua peccata dimissa confiteri, & aliqua reticere, quia hujusmodi peccata non sunt materia necessaria, sed sufficiens. Ibid. n. 9. & seq.

5. Solus Sacerdos est minister hujus sacramenti, ut constat ex Trident. sess 14. c. 6. Hinc sit, ut confessio a latere, subdiacono, aut Diacono, etiam in mortis articulo, non subsistat. Ibid. q. 7 punct. 3 n. 1. & seq.

6. Potestis qua Sacerdos potest a peccatis absolvere, consitit in clave ordinis & jurisdictionis, seu in charactere & jurisdictione delegata vel ordinaria. Ibid. n. 5

7. Non omnis Sacerdos, per se loquendo, est sufficiens minister istius sacramenti, (præciso mortis articulo, in quo quilibet Sacerdos, etiam excommunicatus, potest valide ab-

solvere,) cum non omnis Sacerdos habeat jurisdictionem
sive ordinariam, sive delegatam. *ibid. num. 7, 8 & 9.*

8. Præsente Sacerdote excommunicato vitando, ut
suspenso, debet simplex Sacerdos toleratus absolvere, et
iam si ante à non haberet jurisdictionem absolvendi; & quia
eo in hujusmodi casu absolutus est, non tenetur elapsus
periculò iterum eadem peccata licet reservata, confiteri.
ibid. num. 11. & seq.

9. Habentes unum solum domicilium in aliquo loco, pos-
sunt sua peccata confiteri Parochi loci, in quo' domicilium
habent: nam Parochus illius loci est proprius eorum Sac-
erdos. Habentes duo domicilia, in quibus æquè habitant pro-
diversa anni parte, possunt utriusque Parochio in quorum pa-
rochia habent domicilia, confiteri. *ibid. punt. 2 num. 1 & 2.*

10. Proprius Sacerdos vagorum, est Parochus loci in qua
vagi reperiuntur: nam actualis habitat loci quam pro
tempore habent, succedit in locum domicilii. Idem dic de
iter agentibus, & peregrinis, qui etiam Parochio loci adque
perveniunt, aut alteri approbato confiteri possunt, modo
iter non faciant in fraudem legis, id est, ea solum de causis
possint aliis confiteri. Sacerdos tamē approbatus in aliquo
diœcœsi, poterit omnes illius diœcœsis ad se concurrentes
audire, etiamsi ad ipsum accedant animo vitandi proprium
Parochum. Sixtus IV. concessit religiosis facultatem ap-
diendi confessiones extraneorum, modo religiosi sint ap-
probati ab Episcopo loci. *ibid. num. 4 & seq.*

11. Parochus non potest tempore Paschatis Eucharistie
sacramentum administrare iis, qui debita opera confessi sunt
Sacerdotibus, aut religiosis extra aut intra diœcœsim existen-
tibus non approbatis: secus dicendum si approbati sint, &
privilegio gaudeant. *ibid. num. 9.*

12. Parochus, seu alter Confessorius qui jurisdictionem
in aliquem habet, potest ipsum extra propriam diœcœsim
audire & absolvere, cum jurisdictione quæ absque strepitu
judicii exercetur, (ut in sacramentali absolutione contin-
git,) possit extra proprium territorium & diœcœsim exerce-
ri. *ibid. num. 10.*

13. Qui obtinuit à Sede Apostolica, vel ab Episcopo fa-
cultatem eligendi Confessorium, potest sibi cumdem elige-
re mortuo concedente; quia hæc gratia facta non expirat
morte.

prote concedentis. Hæc tamen doctrina non est applicanda jurisdictioni Vicarii aut Visitatori: nam hæc exspirat mortuo Episcopo. Ibid. punc. 3. num. 2. & 3.

14. Facultas eligendi Confessarium non finitur per primam electionem, nisi aliter ex circumstantiis colligitur de mente concedentis. Ibid. n. 4.

15. Qui facultatem habet eligendi Confessarium idoneum, debet Confessarium ab Episcopo approbatum eliger. Ibid. n. 5.

16. Triplex est jurisdiction, ordinaria scilicet, delegata, & ex concessione juris. Jurisdiction ordinaria est potestas quam quis habet in alios ex officio, qualis est curam animarum habens. Delegatam dicitur habere, qui facultatem obtinuit ab habente jurisdictionem ordinariam, quales sunt deputati ad confessiones audiendas. Jurisdiction ordinaria cessat privatione dignitatis seu officii: jurisdiction delegata cessat cum lapsu temporis, tum per revocationem concedentis. Ibid. punc. 4. §. 1. num. 6. & 7.

17. Ille dicitur habere jurisdictionem ex concessione juris, qui absolvit eum, cui à jure vel ex privilegio concessa est facultas eligendi Confessarium. Ibid. num. 6.

18. Ut Sacerdos validè administret pœnitentiæ sacramentum laicis aut clericis, debet esse per examen aut alia ratione approbatus ab Episcopo jam confirmato, & habente subditos; aut à Vicario generali, aut à Capitulo Sede vacante: Episcopus tamen censetur sufficienter aliquem approbare eo ipso quod sciens & volens mandat alicui curam animarum ad tempus. Ad confessiones regularium audiendas sufficit licentia Superioris: communis enim religiosorum usus hoc indicat. Ibid. num. 9. & 10.

19. Parochus non potest neque jure communi, neque particulari aliquem non alias approbatum admittere ad audiendas confessiones suorum subditorum. Ibid. num. 12.

20. Sacerdos qui probabiliter credit Episcopum vel Patriam absolucionem ratam habiturum de futuro, non sufficienter approbatus censetur: secus dicendum, si vidente Episcopo, & non contradicente absolvit. Ibid. n. 13. & 14.

21. Sacerdos approbari debet ab Episcopo ipsiusmet Confessarii, neque potest Episcopus Sacerdotem non subditum approbare, cum approbatio sit actus jurisdictionis Ibid. num. 15. & 16.

22. Sacerdos ab Episcopo approbatus novam licentiam à

Parocho obtinere non debet, in cuius parœcia confessiones audire intendit: Episcopus enim haber jurisdictiōnem in tota sua diœcesi independenter à Parochis. *Ibid. num. 17.*

23. Quod si duo præsint eidem parœciae, potest uterque independenter ab altero admittere aliquem ab Episcopo approbatum ad confessiones. *Ibid. num. 19.*

24. Habens p̄ivilegium eligendi Confessarium, non potest eligere Sacerdotem approbatum ab ordinario alterius diœcesis *Ibid. num. 21.*

25. Parochus tempore Jubilæi potest eligi ad confessiones subditorum alterius parœciae audiendas in eadem diœcesi non censetur tamen sufficienter approbatus ad confessionem tempore Jubilæi, qui alias habuit beneficium parochiale. *Ibid. num. 23. & 24.*

26. Religiosi exempti possunt de consensu sui Superioris absolvi & dispensari ab Episcopis, si se eis subjiciant. *Ib. n. 26.*

27. Religiosi qui possunt quoscumque ad se accedentes audire, non possunt absolvere religiosum alterius ordinis. *Ibid. num. 27.*

28. Novitus potest absolvi à censuris reservatis in tellione, à quibus potest absolvi professus. *Ib. n. 28.*

29. Ille non censetur sufficienter approbatus, qui fuit admissus ab Episcopo sciente illum non esse idoneum: nam secundum Concilium Tridentinum debet idoneus judicari, let tamen approbatio, si Episcopus aliquem judicet idoneum qui re ipsa idoneus non est *Ib. n. 29. & 30.*

30. Ad validitatem approbationis non requiritur ut deo in scriptis, consultum tamen est dari in scriptis, & gratis, quamvis valida sit, si gratis non concedatur. *Ib. n. 32. & 33.*

31. Ut Confessarius validè pœnitentiae sacramentum ministeret, requiritur in eo probitas, scientia, & cognitio corum quæ necessaria sunt ad materiam & formam sacramentis prudentia & sollicitudo in præbendis pœnitenti opportunitis & debitissimis remedii, & eo instruendo *Ib. §. 2. n. 2. 4. 7. & 16.*

32. Administrans hoc sacramentum in peccato mortali mortaliter peccat *Ib. n. 3.*

33. Confessarius civitatis debet esse instructio eo, quæ extra urbem confessiones rusticorum audit. Item major scientia circa Canones requiritur in excipiente confessiones clericorum, quam in eo qui laicos audit. *Ibid. num. 8. & 9.*

34. Si Confessarius occurrit casus aliquis difficultis, quem

nequ
tem i
solut
quod

35
debe
libet

sit m
est C

valid
injur
Neq

con
mon

7.11

3
dun
pos

3
qui
dur
rion

3
tua
nit

ter
fan
ig
te

da
do

ex

pe
v

fo
se

t

pa

nequit statim d. solvere; nec potest tunc temporis sufficien-
tem inquisitionem, aut consultationem adhibere, poterit ab-
solutionem impendere, si pœnitens promittat se facturum,
quod postea judicatum & resolutum fuerit. *Ib n. 10.*

35. Confessarius inter audiendas confessiones attendere
debet ad peccata, ut de illis judicium ferat: auditio tamen quo-
libet peccato non tenetur in particulari explicitè judicare, an
sit mortale aut veniale; & pœnitens qui bona fide confessus
est Confessario nescienti discernere inter mortale & veniale,
validè absolvī potest. Idem dicendum, quando Confessarius
injuste absolvit, vel errat in imponenda salutari pœnitentia.
Neque pœnitens tenetur iterum confiteri peccatum alias
confessum, quod nunc ipse vel Confessarius cognoscit esse
mortale, sed uterque ipsius gravitatem ante ignorabat. *Ibid,*
n. 11. & seq.

36. Confessarius potest licetè absolvere pœnitentem non-
dum facta restitutione, modo pœnitens firmum habeat pro-
positum faciendi quam primum, quod facere tenetur. *Ib. n. 19*

37. Parochus potest & debet à sacramentis eos repellere,
qui decimas non solvunt, nec parati sunt solvere: secus dicen-
dum de Ecclesiastica sepuleura: hoc enim jus competit Supe-
riori & judici in foro extero. *Ib n. 20.*

38. Confessarius tenetur pœnitentem de obligatione resti-
tutionis ad monere, quoties judicaverit expedire: quod si pœ-
nitentem non admonuit de restitutione facienda, non idcirco
tenetur resarcire damnum quod tertius patitur ob prætermis-
sam à Confessario admonitionem, nisi forte ex culpa lata, aut
ignorantia crassa, aut scienter consulerit & dixerit pœniten-
tem non teneri: nam tunc culpabiliter exercuit actionem
damnificativam: si tamen opportunè admoneat pœnitentem
de restitutione facienda, censetur retrahere influxum, quem
exhibuerat in damnum tertii. *Ibid. num 21. & 22.*

39. Parochus aut aliis curam animarum habens, tenetur
pœnitentis confessionem toties audire, quoties pœnitens
vulnerationib[us] confiteri, & expedit saluti pœnitentis; nisi
forte Parochus tunc temporis seruis detineatur negotiis. Epi-
scopus similiter tenetur confessiones subditorum audire, sal-
tem in gravi necessitate, si petatur. *Ib. n. 23. & 25.*

40. Confessarius saltem ex officio tenetur absolvere pœni-
tentem habentem opinionem probabilem, cuius contrariam
Confessarius sequitur. *Ibid. num 26. & 27.*

41. Materia proxima sacramenti poenitentiae sunt ab eo poenitentis, videlicet, contritus, confessio, & satisfactio, quae sunt non solum partes integrales sacramenti poenitentiae, verum etiam essentiales, saltem confessio & contritus, sed dolor aliquis formalis, quo qui caret, non recipit sacramentum poenitentiae, quantumcumque habeat actum dilectionis Dei. Per dolorem intellige dolorem naturalem, sine quo confessio facta, etiam venerabilis, est invalida. Quarevis ad fructum sacramenti requiratur attrito supernaturalis, quia perfectior est actu naturali, de qua attritione supernaturali intelligenda sunt Concilia, dum assidue ad sacramentum requiri attritionem. Quod si quis bona fide recipiat absolutionem, cum sola attritione naturali, validum quidem, sed informerit poenitentiae sacramentum. *Ib. quest. 3. punct. 2. n. 1. §. seq.*

42. Quae es, an dolor efficax esse debet. Resp. debere esse efficacem, & talem per quem excludatur propositum peccandi, sufficietque hujusmodi dolor elicitus ante confessionem, vel in ipsam confessionem, vel post, antequam poenitens absolvatur. *Ibid. num. 13.*

43. Liberum est Confessario injungere satisfactionem ante vel post absolutionem. *Ibid. n. 21.*

De forma sacramenti Poenitentiae.

44. Forma sacramenti poenitentiae consistit in his verbis: *Ego te absolvō à peccatis tuis imo ad essentiam & valorem sacramenti sufficiunt hæc duo verba explicitè prolata, absolvō te.* Quare non est necessarium adjungere invocationem sanctissimæ Trinitatis. Neque opus est addere in forma hæc verba: *Auctoritate vel potestate mihi à Christo concessa: neq; à peccatis de quibus confessus es* *Ibid. qu. 4. punct. 1. n. 1. §. seq.*

45. Absolutio collata hoc modo, *Absolvatur servus Christi,* valida est, quia his verbis sufficienter exprimitur actio ministri; estque verus sensus formæ, & Sacerdos verè absolvit à peccatis, modo non ad sit obex ex parte poenitentis. *Ib. n. 7. §. 8.*

46. Murata substantialiter forma sacramenti poenitentiae, irritum est sacramentum; validum est vero, quoties mutatione est solum accidentis, ut diximus de aliis sacramentis. Unde valet, si dicatur *remitto, loco verbi absolvō, aut si loco particula regi, dicatur nos, aut bisolvendo Regem, absolvō majestatem tuam, aut vos absolvō, si plures in periculo naufragii exten-*